

ДО
НАУЧНОТО ЖУРИ ЗА ЗАЩИТА
НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД
НА ДОКТОРАНТКАТА ЖАНЕТА
ХРИСТОВА ПЕТКОВА
ЮЗУ „НЕОФИТ РИЛСКИ”

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Андрей Александров,
Институт за държавата и правото при БАН

Уважаеми колеги,

Със заповед на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски” № 622 от 28.02.2018 г. съм определен за член на научното жури за провеждане на публична защита за присъждане на ОНС „доктор” на Жанета Христова Петкова – докторант на самостоятелна подготовка по „Трудово право и обществено осигуряване” към катедра „Гражданскоправни науки” на Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски”, с тема на дисертационния труд: „Социално осигуряване на самоосигуряващите се лица”. На първото заседание на журито ми беше възложено изготвянето на становище по така представения труд.

Намирам, че предложеният дисертационен труд *„Социално осигуряване на самоосигуряващите се лица”* представлява стойностно научно изследване по един недостатъчно развит в осигурителноправната ни доктрина въпрос и е свидетелство за научно-изследователския потенциал на авторката, заслужаващо искрени поздравления.

1. Трудът е *оригинално научно постижение с научно-приложно значение* по смисъла на чл. 6, ал. 3 ЗРАСРБ. Той показва задълбочените познания на авторката не само по осигурително право, но и по обща теория на правото, трудово, гражданско и административно право, както и способността ѝ да използва тези знания за самостоятелни научни изследвания.

Дисертацията е в обем от 213 страници, включително съдържание и списък на използваната литература – над 100 заглавия на български, английски и руски език. Изложението е разделено на: въведение, четири глави с вътрешни подразделения и

заклучение. Намирам изложението за правилно изградено в структурно отношение, което му придава баланс и логическа завършеност.

Дисертантката Жанета Петкова анализира критично действащата правна уредба, обосновава сериозни научни изводи, дава редица предложения за усъвършенстване на закона. Доколко бих се съгласил с всяко от тях е отделен въпрос (трудно ми е да приема например, че едно правно-техническо по характера си решение като обособяването на отделен систематичен раздел в КСО, в който да бъдат самостоятелно уредени кръгът на самоосигуряващите се лица, както и всички елементи на техните осигурителни правоотношения, ще създаде яснота и сигурност при тълкуването и прилагането на закона; съмнява ме и че създаването на специално подразделение в НОИ, отговарящо за осигуряването на самоосигуряващите се лица, ще способства за подобряване на административната практика), но по-същественото е, че всяко от тези предложения е обстойно аргументирано и отразява собствените възгледи на авторката. Впрочем, по-голямата част от предложенията *de lege ferenda* напълно подкрепям, напр. *„да бъде въведена разпоредба, по силата на която когато престацията по граждански договор, по който изпълнител е самоосигуряващо се лице, не е свързана с предмета на дейност на лицето като самоосигуряващо се, то да се осигурява по гражданския договор на основание чл. 4, ал. 3, т. 6 КСО, като вноските се разпределят между него и възложителя въз основа на чл. 6, ал. 3 КСО.“*

2. Трудът е насочен към решаване на важни научни и научно-приложни проблеми, съответства на съвременните достижения на правната наука и ги доразвива творчески.

Пример за задълбочен научен анализ е изложението относно юридическите признаци на самоосигуряващото се лице. Като анализира обстойно всеки от тях, посочва съществуващата в момента легална дефиниция в чл. 5, ал. 2 КСО („Самоосигуряващ се е физическо лице, което е длъжно да внася осигурителни вноски за своя сметка“) и се позовава на чуждестранния опит в регулирането на тези отношения, авторката достига до формулирането на значително по-пълна и юридически коректна дефиниция: „Самоосигуряващо се е всяко физическо лице, което извършва по занятие с цел печалба независима трудова дейност от свое име, за своя сметка и на свой риск“ (с. 62).

Впечатление прави широкото използване на **сравнително-правния метод** на изследване, който позволява на дисертантката да проследи съответната правна уредба в други европейски държави и да предложи заимстването на решения, които според нея са

удачни (напр. правото на домашна помощ и на бизнес помощ на германски фермери – с. 143). Ясно проличава стремежът да се отсее разумното и подходящо за българската осигурителна система решение, а не сляпо да се копират достижения на чужди законодателства, които може и да не сработят в български условия.

3. Специално бих искал да подчертая **езика**, на който е написан трудът. Той е юридически точен, ясен, стегнат и лесно разбираем. Дисертацията се чете леко и с удоволствие, а това е огромно достижение за автор, избрал за предмет на изследване осигурителното законодателство. Предвид обстоятелствата колко многословна, тромава и на места – казуистична е правната уредба, „превеждането“ ѝ на разбираем език само по себе си може да се оцени като приносен елемент.

4. Към дисертантката бих отправил и някои **препоръки**, които не променят общата ми положителна оценка за представения дисертационен труд. Става дума по-скоро за отделни теми, над които отново се замислих, докато четях изложението, и които може би биха го обогатили.

а. С ясното съзнание, че изключването на здравното осигуряване от предмета на изследване най-вероятно е направено, за да не се увеличи прекомерно обемът, все пак мисля, че си заслужава да му се обърне специално внимание; още повече, че при него като че ли най-ясно се откроява проблемът с липсата на връзка между осигурителни вноски и престации. Правилно авторката посочва, че в бъдеще все повече ще се увеличава броят на самоосигуряващите се лица, че те ще изпълняват все повече отговорни и – естествено – по-доходоносни дейности. Срещу здравноосигурителната вноска, която са задължени да платят изцяло за своя сметка обаче, те няма да получат нищо повече от лицата, осигурени върху значително по-нисък осигурителен доход, които при това обикновено не носят сами осигурителната тежест. Струва ми се, че този правен и морален проблем (характерен не само за здравното осигуряване, разбира се), заслужава и по-сериозно теоретично осмисляне.

б. Авторката е отделила достатъчно внимание на „техническите“ задължения на самоосигуряващите се лица да декларират различни обстоятелства от значение за осигуряването посредством нарочни декларации. Запитвам се обаче, не е ли възможно тези задължения да се опростят и поне донякъде да се намали административната тежест, вменена на тези лица. Ще ми е интересно да разбера становището на дисертантката по тази тема.

в. Без съмнение, предложеният дисертационен труд би се радвал на интерес от широк кръг лица, затова си струва да се обмислят възможностите за неговото публикуване. Ако при последваща редакция на труда авторката счете за уместно, би могла да засегне по-подробно и някои често поставяни въпроси в практиката: напр. необходимо ли е назначаването на друг управител/прокурист, за да може самоосигуряващо се лице (като собственик и управител на ЕООД) да удостовери спиране на полагането на личен труд в това си качество.

Полезно би било и задълбочаването на анализа по отношение на отделни категории самоосигуряващи се лица като адвокатите. Дали например осигуряването по договор за постоянна работа на адвокат с адвокатско дружество, уреден в ЗАдв., не създава предпоставки за обособяване на една нова група „*фиктивни самоосигуряващи се*“ – лица, които не са наети на работа в традиционния смисъл на това понятие, но независимо от това разчитат само на един източник на заетост и съответно на доход (както се разяснява на с. 33 от дисертацията)?

Както посочих, изложените в последната точка бележки са само добронамерени препоръки към авторката, които тя по собствена преценка може да приеме или отхвърли при бъдещата си работа по темата. При всеки случай за мен е вън от съмнение, че дисертационният труд „Социално осигуряване на самоосигуряващите се лица“ съдържа резултати, представляващи съществен оригинален принос в осигурителноправната наука. Той изцяло покрива законовите изисквания за получаване на ОНС „доктор“, поради което убедено ще гласувам за вземане на положително решение от научното жури.

март 2018 г.

член на научното жури:

доц. д-р А. Александров